

Írta: Kenyeressy Rózsa

„Megszoktam, hogy mindenki ellenem volt”

„Egyszerűen megszoktam, hogy mindenki ellenem volt.” így summázza egy 17 éves lány, nagyrészt az állami gondoskodás nevelési színterein töltött eddigi életének alapérzését. Sorsának jellegzetes előrehaladása a megoldatlan problémák és csődök halmozódásának története – egyéni élete és a megsegítésére hivatott gyermekvédelmi rendszer szempontjából is.

B. Mari 1978. október 27-én született egy valószínűleg nem minden problémától mentes életű család közösségébe. A szülők válására hamarosan sor került. Az apa helyébe valaki más lépett, az anya újabb kislányt szült. Hogy az események sűrű egymásutánjában mennyi idő és kedv maradt a Marival való foglalkozásra, kérdéses. Adat csupán beszédfejlődéséről van - ami az anya-gyermek közti intenzív személyes kapcsolaton alapulva bontakozhat ki: az ő esetében ennek logopédiai beavatkozás során való mesterséges indítására volt szükség.

Ez már a gyermekvédelmi intézményrendszer keretein belül történt. Ideiglenes beutalását az indokolta, hogy anyját büntetés-végrehajtási intézménybe szállították. Mari és kishúga ellátásáról nem tudott gondoskodni a család – a beutalást az anyai nagyszülő kérte. Mari ekkor 3 éves volt, a személyiségfejlődés azon időszakában járt, mikor különösen is fokozott az érzelmi megrázkódtatások hatóereje. Ilyen esetben a valódi segítségnyújtás elsődleges feladata az, hogy megtalálja vagy megteremtse az érzelmi stabilitás kialakításának lehetőségét a gyermek életében.

Mari ideiglenes beutalása egy fővárosi óvodás nevelőotthonba szolt, testvére, pedig egy csecsemőotthonba került. Az apa egy ideje már nem része az életüknek, az anya börtönben. Egy atomjaira szakadt család. Nagy kihívás egy családgondozónak, esetünkben felvállalhatatlanul nagy, megfelelő eszközök, fizikai, időbeli, anyagi lehetőségek híján. Nyilván ennek következménye, hogy a család egységként kezelése, a szülők feladatuk betöltéséhez való hozzásegítése kezdettől nincs jelen a gyermek problémájának megoldására tett – legalábbis az e téren dokumentált – kísérletekben. A családtagokra vonatkozó feljegyzések statikusak és utalásszerűek; az időszakos környezettanulmányok a gyermek életére nézve sosem járnak következményekkel. Az óvodásotthonba került kislánnyal édesapja rendszertelenül bár, de felveszi és tartja a kapcsolatot, az otthon azonban alkalmatlannak találja őt (sűrűn váltott nőismerősei- miatt) a gyermek nevelésére.

Az eddig átélt traumák feldolgozása és a harmonikus személyiségfejlődés biztosítása érdekében – a család bevonhatatlannak ítéltése után- fontos lett volna az óvodásotthon keretei között találni egy alkalmas személyt, aki felvállalja az állandó, erős, biztonságot és az identifikációhoz¹ jó alapot teremtő szeretetkapcsolat kialakítását a gyermekkel. Egy ilyen igény szintén hatalmas kihívás – ezáltal az óvodásotthon egész kollektívája számára –, s a legtöbb esetben sajnos szintén főlvállalhatatlan, a magas csoportlétszámok, s az emiatt gyakran uniformizáló pedagógiai gyakorlat miatt. Marival kapcsolatban, úgy tűnik, valóban

¹ identifikáció: belső azonosulás egy modellt jelentő személyhez. Ezáltal azonosulhat a gyermek az illető által képviselt értékekkel, normákkal, attitűdökkel, viselkedésmintákkal, sajátíthatja el a problémakezelő stratégiákat.

nem próbálkoztak ilyesmivel. Patronáló, nevelőszülő-jelölt sokáig nem bukkant föl a kislány életében, pedig pár hónappal az otthonba kerülése után intézeti nevelt lett.

Egy teljes év telt el anélkül, hogy a neveléséért felelősök megörökítésre érdemes dologról adhattak volna számot. Mari bizonyára „elvolt” valahogy a kívül egyhangúan, belül kinyomozhatatlan módon egymást követő események folyamatában. 1983-ban Mari testvére, akivel már másfél éve nem látták egymást, átkerül az óvodásotthonba. Az ezt említő feljegyzés – jellemzően a gyerekek múltjáról számon tartott ismeretek mélységére – még hozzátézi: „Itt ismerték meg egymást.”

Ez a történet mintha kicsit megmozdítaná az egész családot. Egy rendőrségi jelentés arról tudósít, hogy az anya elvitte gyermekeit az apa lakásáról, s mivel nem tért vissza velük az otthonba, a hatóságnak kellett a kiskorúakat beszállítania. Az esemény motivációjáról, érzelmi hőfokáról nem lehet fogalmunk – az otthon mindenestre továbbra sem látott fantáziát a családi kapcsolatok erősítésében.

Ellenben felbukkannak az első patronálók – először a kistestvér, majd Mari életében is. E kapcsolatok átgondolt alakítása némileg megkérdőjelezhető, hiszen a külön patronálás természetesen vonja maga után a legalább egymáshoz kötődő testvérek újbóli szétválasztását. Amikor Mari testvérkéjét nevelőszülőként vállalja és veszi magához a korábbi patronáló, akkor kap csak észbe a nevelőszülői felügyelet: „szerettük volna, ha B. M. is a családba kerül, mivel az idegileg gyenge kislány nem tudta volna elviselni testvére hiányát.” Marinak újból át kell élnie az elszakadást, testvérétől, majd az őt nevelőszülőként nem vállaló patronálótól is. Emlékeiben így jelennek meg ezek az ellentmondásos történetek: „Én úgy voltam vele, hogy ha nem az anyámhoz tesznek, akkor senkihez se.”

Talán a nevelőszülői felügyelő friss-büntudata az, ami ekkor mozgásban tartja az eseményeket. Új patronáló jelentkezik, s szinte azonnal vállalja a nevelőszülőiséget. Egy hónap múlva – 1984 márciusában – már ki is helyezik hozzá Marit. A döntés ijesztően gyors volt, de elképzelhető, hogy ez esetben mégsem elhamarkodott- talán ilyen az, amikor egy beavatkozás jól időzített és megfelelően alkalmazott. Mari szívesen emlékszik vissza erre a családra, amely a feljegyzések szerint nyugalommal, türelemmel és sok-sok szeretettel szoktatta a kislányt otthonába. A döntést alátámasztotta az is, hogy a két nevelőszülői család feltett szándéka volt a testvérek összehozása hétvégeken.

Nyilván nem írható a gyermekvédelmi rendszer számlájára, hogy ez az idill mindössze egy hónapig tartott. A nevelőszülőt ugyanis súlyos infarktus érte, s nem tudta tovább vállalni Mari nevelését. Ő így emlékszik erre: „a néni meghalt.”

Ez időtájt az anya kérelmezi az állami gondoskodás megszüntetését – a gyámhatóság azonban nem találja megfelelőnek a körülményeket. Ez a kevéssé kifejtett indok csak egyvalamit tükröz biztosan: a rendszer számára a gyermek sorsa már teljesen elidegenített a családétól.

A patronálókkal való próbálkozások tehát nem jártak sikerrel – legfőljebb annyival, hogy az otthon jelentésében leírhatta: „patronálókkal próbálkoztak többször, sikertelenül” –, s bizonyára e gyorsan egymást követő kudarcok tartották vissza a nevelőszülői felügyeletet az újabb kísérletezéstől. Arról nincs híradás, hogy a testvérrel való kapcsolattartást” lehetővé tették-e a továbbiakban – ha igen, akkor is hamar leépülhetett, Marinak nincsenek emlékei róla. Érthető ez a testvér nevelőcsaládja szempontjából, amely bizonyára elég feladatnak tartotta a maga számára egy gyermek föl vállalását is. Ebben a helyzetben Mari életében kapaszkodót az jelenthetett volna, ha az óvoda otthonon belül akad olyan nevelő, aki megkülönböztetett figyelemmel, szeretettel fordul az igazán sok traumán keresztülment, s

valószínűleg egyre markánsabb fejlődési rendellenességeket és lemaradást mutató gyermek felé. Erről azonban sajnos sem feljegyzés, sem pozitív utóhatás nem tanúskodik.

Egy újabb év fel nem jegyzett eseményei után Mari tankötelessé vált. Ez alkalommal egy alapos és jó szemű pedagógiai megfigyelést rögzítettek írásban a gyermek komplex fejlődési retardációt² és neurotikus jellegű pszichogén funkciózavarokat³ pregnánsan ötvöző kis személyiségéről. Néhány megállapítás e jellemzésből: „Éjszaka gyakran bepisil, sokszor panaszodik fejfájásra. Ha valami bánat éri, ütemesen himbálja magát, nyugtalanul alszik* fáradékony. Mozgása összerendezetlen, bizonytalan, ügyetlen. Játékmódja felületes, kapkodó, emlékezete megbízhatatlan – verbális téren különösen.” Érzelmi életét a túlérzékenység és a dac jellemzi. „Társaival szemben agresszív, követelőző, önző. A többieket terrorizálja, hangulata rendkívül változékony.” „Szeretetigénye határtalan, az egyéni törődésért mindent kipróbál. Barátjához görcsösen ragaszkodik.” Jelenlegi „önkéntes” (nem hivatalból kinevezett, hanem sorsát komolyan figyelemmel kísérő) családgondozója ugyanígy elmondhatta volna róla akkor, mint ma: „Szeresetek, szeresetek-szindrómában szenved.”

Az óvodai jellemzést készítő pedagógus nemcsak érzékeny megfigyelő, de jó diagnosztika is lehetett, s az észlelt tanulási problémákat a gyermek érzelmi kiegyensúlyozatlanságának tulajdonította. Ezt az összegző személyiség-leírást egy olyan dokumentumnak lehet tekinteni, mely valóban hozzájárulhatott volna az elhelyezés hatékony orientálásához, a nevelés eszközeinek és szervezeteinek differenciált megválasztásához. Nyilvánvaló volt: a gyermeknek már nem csupán pedagógiai, de komoly terápiás jellegű – a lelki traumák feldolgozására és a magatartási korrekcióra irányuló - beavatkozásra lenne sürgősen szüksége. Felmérhető lett volna, hogy ilyen aktuális pszichés állapotban legkevésbé jó megoldás a beiskolázás, amely további összetett traumaforrást jelent a megszokott környezetből való kiszakadás és új közösségbe, normarendszerbe illeszkedés, valamint a fokozott elvárásoknak való megfelelés igénye miatt. A késleltetett iskolakezdést az értelmi funkcióknak az általános retardáció következtében való elmaradása is alátámaszthatta volna.

A szakmai döntés azonban egy vidéki iskolásotthon korrekciós első osztályába helyezés volt. A vidéki intézmény mellett természetesen nem valami rosszul értelmezett terápiás megfontolás szólt, hanem egyszerűen a befogadóképesség statisztikai adatai. Az, hogy az apa ebben az időszakban szörványosan még látogatta a lányát, úgy látszik, ennél jelentéktelenebb szempont volt a döntéshozatalban.

Az otthon jelentése és Mari visszaemlékezése az ott töltött időről meglehetősen egybecseng. „A közösséget nehezen viseli el. Mindig sértődött, rosszkedvű, konfliktusokba keveredik, vagy provokál. Csavarog.” „A felnőttekkel próbál kapcsolatot teremteni, rájuk szinte tapad. Bizalommal van irántuk, segítséget vár.” „Rossz voltam. Nem akartam tanulni, ha valami nem sikerült, nem akartam rossz jegyet kapni. Mindig kiszöktem a barátnőmmel, mentünk szülőket keresni. Az első házban, ahová becsöngettünk, egy rendőr nyitott ajtót... Nem tudom, miért kerültem ide. Vissza akartam kerülni Pestre, hogy közel legyenek apámhoz.”

Mari súlyos magatartási és tanulási problémáival itt sem tudtak mit kezdeni. A probléma megoldását tovább tolták az intézményesített – tehát a legegyszerűbb – módon kezelhető tünetet: – a nagy valószínűséggel következményes mentális, tanulási akadályozottságot – ragadva ki a Mariról kialakított öszképből. A következő tanévben újrajárta az első osztályt

² retardáció: lemaradás; az adott életkorban elvárttól elmaradó fejlettségi szint

³ 'pszichogén funkciózavar: olyan zavar vagy rendellenesség az emberi vegetatív illetve szervi működésében (pl. alvászavar, fejfájás, ágybavizelés), amelyek kialakulása a lelki élet sérülésére, érzelmi kiegyensúlyozatlanságra vezethető vissza.

egy új intézmény – a fővárosi kiségitő iskolás nevelőotthon – falai között. Ide-kerüléséhez nyilván szükséges volt egy enyhe értelmi fogyatékoságot alátámasztó diagnózis, aminek létezésében, eredményeinek a debilitás⁴ övezetében sorolható voltában nincs okunk kételkedni - bár a dokumentációból hiányzik az ilyen vonatkozású szakvélemény. Az is valószínű azonban, hogy az aktuális értelmi teljesítményt a személyiségfejlődés sok mindent más megvilágításba helyező összefüggéseiből kiragadva értelmezték. Ezt a feltevést igazolja egy 12,7 évesen felvett intelligenciateszt eredménye: VQ=82, PQ=98, IQ=89, s egy 1992-ben született kórházi zárójelentés⁵ is. „Több zárójelentésben szerepel a debilitás diagnózis, amellyel nem értünk egyet. A gyermeket pszichológusunk is többször vizsgálta, aki 105 IQ-t állapított meg nála, s véleménye szerint, ha nem került volna kiségitő iskolába, akkor lényegesen kevesebb probléma lett volna vele.”

Az új otthon előnye lehetett, hogy Mari újra a fővárosba került, noha ez önmagában nemigen ellensúlyozta azt a megpróbáltatást, ami elé az újbóli környezetváltás állíthatta a hét éves gyermeket. A kiségitő iskolai első osztály alacsonyabb követelményszintjé rövidtávú feszültségoldást jelenthetett az iskolával, tanulással szembeni negatív, szorongásos beállítódásban; azonban a társadalmi beilleszkedés távlati esélyeinek - továbbtanulás, munkavállalás – megtizedelődését vonta maga után.

„Kiségitő iskola volt, nem általános iskola, pedig ha az lett volna, most nem kéne ennyit szenvednem.”

„Ott is rossz voltam, csak rájöttem, hogy tanulni kell.” Ez a felismerés Mari számára is igen hasznosnak bizonyul, elég húzóerőt jelent ahhoz, hogy valódi képességeinek inkább megfelelő eredménnyel haladjon iskolai pályafutása. „Értelmi képességei jók... Kitartó figyelem hiányában gyakran téveszt. A közösség legproblémásabb tagja” – írja róla nevelője. Az első és második osztályban kitűnő tanuló, ezért a második év után a negyedik osztályba léptetés mellett határoznak tanítói. Ez a döntés valójában annak burkolt beismerése, hogy Marinak nem erre az értelmi deficit korrekcióját célzó speciális pedagógiára van szüksége, mert problémái alapvetően más természetűek. A helyzetfelismerést azonban most sem a megfelelő lépés követi, az osztályugratás inkább egy látszattmegoldás, amely szintén nem mentes negatív következményektől. Újból ismeretlen közösségbe csöppen a kislány. „Az új környezetbe nehezen illeszkedtem be” - emlékszik vissza. Ezt a beilleszkedést még inkább nehezítő tényező volt az apjánál töltött nyári szünet során átélt sorozatos traumatizáció is.

„Apám bejött értem és kivitt nyárra. Vert, mert a mostohaanyám mindent rám kent.” A feszültség, a zavart, rossz közérzet állandósul az életében. „A családom miatt ideges voltam. Sokat balhéztam és verekedtem, ezért nyugtatókat adtak. A nyugtató miatt nem tudtam tanulni és állandóan aludtam.” Komoly, neurotikus jellegű tünetei – enuresis nocturna⁶, fejfájás, magatartászavar, agresszivitás, hangulati-indulati labilitás – elkerülhetlenné teszik, hogy mentálhigiénés gondozásba kerüljön. Erős gyógyszeres kezelése - mely elvileg a terápiás hozzáférhetőséget hivatott megerősíteni, bár az nem tisztázott, hogy pszichoterápia kapcsolódott-e hozzá – az általa is említett aluszékonyságon és tanulásképtelenségen kívül nem sok változást eredményez.

⁴ debilitás: enyhe fokú értelmi sérülés, tanulási akadályozottság

⁵ VQ: verbális quotiens; PQ: performációs quotiens; IQ: intelligencia quotiens – a Wechsler-féle intelligenciavizsgálat teljesítmény mutatói. Az esettanulmányban közölte eredmények nem támasztanak alá értelmi fogyatékoságot.

⁶ enuresis nocturna: éjszakai ágybavizelés

Általános iskolás évei alatt apjának egy volt élettársa patronálja, ez a kapcsolat azonban valószínűleg nem jelent igazi érzelmi kötődést egyik részről sem. „Az a nő nem felelt meg arra, hogy patronáljon” – mondja róla Mari; az asszony, pedig nem vállalja föl a nevelőszülőséget azok után sem, hogy Mari örökbefogadhatóvá válik. Erre 12 éves korában kerül sor, amikor már mindkét szülőjével megszakadt a kapcsolata, s ők – a gondozási díjhátralék elengedése érdekében, illetve szociális körülményeik miatt – lemondanak szülői felügyeleti jogukról. „Nyilatkozatukat a gyámhatóság jóváhagyta, annak ellenére, hogy a gyermek ekkor 10 (1978-1989) éves volt, örökbefogadásra nem látszott esély, szüleit ismerte” - írja egy hivatalos okirat.

„Azt diktáltam magamban, hogy utálok a szüleimet, utálok a szüleimet.”

A felső tagozat évei – akárcsak Mari akkoriban gyógyszerekkel tompított tudata – homályba merülnek. Rendszeresen jár ideggondozóba, többször tartózkodik kórházban. Egyszer ébredéssel epilepsziát észlelnek nála, ami miatt komoly orvosi konzílium döntését követően évekig szed antiepileptikumot⁷. Rohama sosem volt. Egy zárójelentés megjegyzi: „A pszichiátrián rendelt gyógyszerézést nem változtattuk, mert ebben nem vagyunk kompetensek, de viselkedése, magatartása teljesen adekvát, problémamentes volt.” Ideg- és elmeorvosi diagnózisa: a viselkedés szocializáltság hiányából eredő zavara. Ezek is azon megállapítások sorát szaporítják, melyek nem jártak lényegi következményekkel Mari sorsára nézve – minthogy gyógyszerekkel aligha lehet a szocializációt előmozdítani.

Úgy tűnik, Mariban sokkal inkább dolgozott sorsa megváltoztatásának, egy hiteles szeretetkapcsolat kialakításának igénye, mint az ebben való segítségnyújtásra hivatott szakemberekben. Egy intézményi tájékoztatóban ezt olvashatjuk: „A gyermek igen nehezen viselte, hogy semmilyen családi kapcsolata nem volt. Ezért szinte tapadt a patronálókra, ismeretleneket megszólított, vegyék őt magukhoz. Hosszú ideig kereste titokban az édesapját, s az örömtől, hogy megtalálta, szinte kicserélődött.” Ez nyolcadik osztályos korában történt. Apjának új családja volt – feleségével, két közös kiskorú gyermekükkel, s az asszony első házasságából született két nagykorú fiatalal élt együtt. Az apa Mari látogatását követően benyújtja engedélykérelmét a gyermekével való kapcsolattartási jog érdekében. Fogalmazványát így zárja: „végül az a szándékom, hogy a gyermek gondozását megszünttettem, és magamhoz veszem.” Az intézet hozzájárul a kapcsolattartáshoz Mari érzelmi fejlődése és stabilizálódása érdekében. Ezután Mari rendszeresen látogatja a családot. „Az együttlétek nem zökkenőmentesek, hiszen az évek óta intézetben nevelkedő gyermeknek újra hozzá kell szoknia a családhoz. Beilleszkedése hosszabb folyamatot igényel” - írja a hivatalos jelentés.

Néhány hónap múlva anyját is felkutatja Mari, a vele való kapcsolattartást azonban – mivel az anya ezt nem kérte, s lakáskörülményeit a gyámhatóság nem mérte fel – nem engedélyezik.

Közben elvégzi a 8. osztályt, s pályairányítása a kiegészítő iskolás hagyományoknak megfelelően zajlik le. A továbbtanulni vágyó fiatal lány előtt csak iskolájuk befogadó intézményének: egy vidéki speciális szakiskolának kapui nyitottak. Abban a reményben fogadja el ezt, hogy mellette kiegészítő általános iskolai bizonyítványt szerezhet. Erre azonban nincs lehetősége – „ámítottak már megint” – foglalja össze. Olyan szakmát szeretett volna tanulni, aminek nagyobb hasznát veszi, s az idegen környezetből a fővárosba vágyott vissza. A hétvégeken felutazhatott apjához, azonban egyre kevesebb időt töltött a családnál..

⁷ antiepileptikum: epilepsziás roham-mentességet biztosító gyógyszer; gyakori mellékhatása az aluszékonyság

Végül csak „bejelentkezett a szülőnél és idejét csavargással töltötte, nem tért vissza az intézetbe. Cigarettazik, különféle férfiakkal tart kapcsolatot, az apának nincs rá hatása - a kapcsolattartás engedélyezése célját nem érte el. A szülő a felelősséget nem tudja vállalni a gyermekért” – írják a kapcsolattartás megvonásáról szóló határozat indoklásában egy évvel az engedély megadása után. Ez az újabb csőd nyilván soktényezős, s egyik fő oka kétségtelenül Mari beilleszkedésre való képtelensége. Szomorú prognózis sejthető ebből, s kezd úgy tűnni, a társadalom sorra kiejtette kezéből sorsának, személyiségfejlődésének befolyásolását célzó eszközeit.

Mari nevelői jellemzéseinek végigkövetése elszomorító tendenciát mutat. A használt fogalmak így alakulnak az idő előrehaladtával: problematikusság, nehezen nevelhetőség, magatartási konfliktusok, magatartási problémák, komoly személyiségzavar. Ezekkel párhuzamosan a tanulásban való igyekezetről, a közismereti tárgyakban és matematikában nyújtott kiemelkedő teljesítményéről írnak a nevelők. Sajnálatos, hogy a tanulásban való jó beválás ellenére nem vették komolyán Mari többször megfogalmazott továbbtanulási ambícióit.

- A második tanév elején ezt írja: „Az igazgató nénit megkértem, hogy próbálja meg elintézni az áthelyezésemet. Az igazgató néni azt mondta, hogy elintézi. De nem intézett semmit az érdekemben.” Ezek után nincs, ami megtarthatná a belső motiváltság nélkül rákényszerített képzésben Marit. Az első tanítási hét után nem tér vissza a hétközi kimenőről. „Többször bekísérte a rendőrség az ideiglenes otthonba, ahonnan sem vonattal, sem kocsival nem tudtuk hazahozni. Nem akar visszakérülni az intézetbe, szeretne egy fővárosi otthonba kerülni” - értesít a jelentés. Az ideiglenes szállón egy komoly anyagi kárt és testi sértést okozó rendbontásba keveredik, ezután újra szökik, s hónapokig nem tud róla az intézmény. Hol ismerősöknél húzódik meg – tartósabban nem tud sehol megmaradni, mert „felülvizsgálja a partnereit” (családgondozója szavai) –, hol közterületeken (pad, nyilvános WC) éjszakázik télvíz idején.

Végül februárban beköltözik a GYIVI átmeneti otthonába, ahol ő-szinte érdeklődéssel fordul felé a munkaközösség több tagja. Együttérző pszichológiai vélemény születik róla: „Jelenleg nincs olyan felnőtt kapcsolata, amely reális érzelmi biztonságot és támaszt jelenthetne számára. Ez az állapot egzisztenciális szempontból elbizonytalanítja és félelmi érzést indukál benne. Félelmeit igyekeznek kezelni, feldolgozni, elsősorban veszélyeztetett fiataloknak szeretne segíteni utcai szolgálat keretein belül, s ezzel úgy erősíti meg magát, hogy érzi tetteinek hasznosságát és jószívűségének aktualizálását. Másik kompenzációs módját a reális körülményektől való eltávolodásával, színes fantáziavilágba menekülve valósítja meg... Személyisége sokszínű, és jelenleg éli meg az ifjúkori változás nehéz periódusát, sokszor nagy érzelmi és indulati belső vívódások jellemzik, amelyhez szüksége van lelki segítségnyújtásra, vezetésre.” A pszichológus kiemelt pszichopedagógiai foglalkozást javasol számára. Erre – természetesen – nem került sor, de a pszichológus magánvéleménye szerint Mari „mindenkitől minden szinten állandó személyes törődést igényelt, s ezt az igényét sokan igyekeztek kielégíteni időbeli, sőt anyagi áldozatok árán is.”

Valósággal beépült a GYIVI munkaközösségébe, ahogy a családgondozó megfogalmazta: „kereste a hiteles kapcsolatokat”. A kollektíva kísérletet tett helyzetének megoldására, elsősorban azt szem előtt tartva, hogy szociális háttére rendeződjön – munkát szereztek neki, s elhelyezték egy fővárosi nevelőotthonban. Ez a megoldás azonban nem volt tartós – az új intézeti közösség nem fogadta be, munkahelyéről pedig, tapasztalanságát kihasználva, elcsábították egy csak állítólagosnak bizonyult állásajánlattal. Az utóbbi hónapokat hol a GYIVI-ben, hol szökésben töltötte – munkahelyein tartósan megmaradni

képtelen. Több helyen próbálkoztak elhelyezésével, de szinte mindenhol akad valamilyen kizáró tényező (tartós munkaviszony hiánya, agressziójától való félelem...). Megsegítésére nincsenek megfelelő eszközök, s a pszichológusnő szavai szerint: „nincs speciális helye a gyermekvédelemben”.

„Ami a legjobban bánt, az az, hogy megítélnek, mert senki, senki nem ismeri a jó oldalamat.”

Bizonyítani szeretné apja, ismerősei, az egész világ előtt, hogy ő is képes eredményekre. Ehhez egyetlen taktikára tanította meg az intézeti élet: „Sokkal többet elérek, ha hülyének tettetem magam. Mindent el tudok érni, mert rájöttem, hogy bármit csinálok e címszó alatt, az elnézhető, és nincsenek határai annak, hogy provokációval bármit elérjek a felnőttek-tőli.”

A probléma az, hogy nemsokára ő is a felnőttek közé számláltatik. Egy olyan társadalomba kell kilépnie, a-melynek működéséről és szabályairól homályos és irreális kép él benne. Nem rendelkezik sem tájékozódási pontokkal, sem olyan kapcsolatokkal, melyek érzelmi biztonságteremtő erejükkel hozzásegíthetnék az eredményes társadalmi beilleszkedéshez.

Ha az intézményrendszer nem tudott, vajon van-e valaki, aki segíthet neki ebben?